

Nd.

30. Frumvarp til laga

[29. mál]

um stýrimannaskóla í Vestmannaeyjum.

Flm.: Guðlaugur Gíslason, Pétur Sigurðsson, Lúðvík Jósefsson.

I. KAFLI

Markmið skólans og skipulag.

1. gr.

Markmið stýrimannaskólans er að veita þá fræðslu, er þarf til þess að standast fiskimannapróf.

2. gr.

Skólinn starfar í einni tveggja ára deild fyrir fiskimannapróf.

II. KAFLI

Kennsla.

3. gr.

Í skólanum skal kenna: stærðfræði, siglingafræði, íslenzku, dönsku, ensku, sjórétt. heilsufræði, vélfræði, bókhald, veðurfræði, sjómennsku og íþróttir.

III. KAFLI

Próf.

4. gr.

Í skólanum skal vera fiskimannapróf.

5. gr.

Til fiskimannaprófs útheimtist:

I. Stærðfræði (skrifleg):

1. Í reikningi: Kunnátta í fræðinni um heilar tölur, almenn brot, tugabrot, hlutföll talna, veldi og rót og notkun logaritma.

2. Í flatarmálsfræði: Beinar línur, horn, hringurinn, marghyrningur, sporbaugur, reglur um hliðar og horn í þríhyrningum og samhliðungum, rétthyrndur þríhyrningur, einslaga og samfalla þríhyrningar, flatarmál hrings og marghyrninga, uppdráttur og útreikningur flatarmáls einföldustu flata.

3. Í þríhyrningafræði: Þekking á grundvallaratriðum þríhyrningafræðinnar og á útreikningi flatar rétthyrndra þríhyrninga samkv. henni.

4. Í rúmfræði: Útreikningur rúmtaks ferstrendings og sivalnings.

II. Siglingafræði (skrifleg og munnleg):

1. Þekking á jarðhnettinum, lögun hans og stærð, bauganeti hans, lengd og breidd; kompáslinur og kompásstrik.

2. Þekking á kompásnum og notkun hans, á misvísun og halla (inklination), segulskekkju og hvernig hún verður fundin með jarðlægum athugunum; þekking á hallasegulskekkju; kunna að finna misvísun eða segulskekkju með viks-(amplitude-)athugun sólar og með azimut-athugun sólar.

3. Þekking á sjókortum, innihaldi þeirra og notkun: að búa til vaxandi kort.

4. Þekking á skriðmæli, vegmæli og djúpmælitækjum; þekking á leiðarreikningi, straumi og drift; að setja stefnu skipsins og finna stað skipsins á kortinu.

5. Þekking á dagbókarhaldi; kunna að finna, hvenær flóð verður og fjara.

6. Þekking á sextanti og notkun hans.

7. Þekking á himinhvolfinu og daglegri hreyfingu þess, á bauganeti þess, á því að ákveða afstöðu himinhnatta, þekking á sólinni og hreyfing hennar.

8. Þekking á mælingu tímans og skiptingu hans.

9. Kunna að finna ristíma og hvarftíma sólarinnar.

10. Þekking á hæðarleiðréttingum himinhnatta og að kunna að finna breiddina með athugun sólarinnar í hádegisbaug.

11. Kunna að finna staðarlinu fyrir skipið með hæðaraðferðinni.

12. Þekking í meðferð og notkun nýrra siglinga- og fiskileitartækja.

III. Sjómennska (munnleg, skrifleg og verkleg):

1. Þekking á alþjóðlegum siglingareglum og neyðarbendingum og bjargtækjum og notkun þeirra.

2. Þekking á notkun alþjóða-merkjabókar og að geta lesið og gefið ljós- og hljóðmerki eftir Morse-stafrófi.

3. Þekking á hirðingu og meðferð á skipum, siglum, reiða, seglum, köðlum og vírum og samsetningu þeirra og öðru, sem þar að lýtur, enn fremur meðferð og hirðingu veiðarfæra. Auk þess er nemendum skylt að hlýða á fyrirlestra í almennri sjómennsku.

4. Þekking í meðferð sjávarafurða, fiskverkun og fiskmati.

5. Þekking á almennri vinnustjórnun og vinnuhagræðingu.

IV. Íslenska (skrifleg og munnleg):

Að hafa lesið að minnsta kosti 100 bls. í 8 bl. broti í lausu máli og ljóðum og geta skýrt það nokkurn veginn. Efnið skal þannig valið, að nemendur læri sem flest orð og orðatiltæki, er að sjómennsku líta. Nemendur skulu kunna nokkurn veginn lögskipaða réttitun og geta samið stutta ritgerð um einfalt efni, þannig að orðfæri sé sæmlegt og lesmerki rétt sett.

V. Danska (munnleg):

Að hafa lesið og geta lagt út að minnsta kosti 100 bls. í 8 bl. broti í lausu máli og ljóðum, sérstaklega um líf og störf sjómanna, og geta talað dönsku nokkuð, einkum um það, er varðar sjómennsku.

VI. Enska (munnleg):

Að hafa lesið og geta lagt út að minnsta kosti 100 bls. í 8 bl. broti, einkum um sjómennsku, og geta talað ensku nokkuð, einkum um það, er gerist á sjó.

VII. Sjóréttur (skriflegur):

Að þekkja helztu lagaákvæði, er varða rétt og skyldur skipstjóra.

VIII. Heilsufræði (munnleg):

Að hafa fengið yfirlit yfir það helzta, er stendur í lækningabókum sjómanna, og sé einkum lögð áherzla á þessi atriði:

1. hjálp í viðlögum við slysfarir og algengustu sjúkdóma;

2. samræðissjúkdóma og varnir gegn þeim;

3. næma sjúkdóma og sóttvarnarreglur, sem skipum er skylt að hlýða;

4. almennar heilbrigðis- og þrifnaðarreglur í skipum, hirðingu þeirra og umgengni, matvæli og fæði skipverja.

IX. Vélfræði (munnleg):

Einföldustu atriði mótórfræðinnar ásamt yfirliti yfir algengustu vélar, notkun þeirra, umhirðu og eldsneyti.

X. Bókhald:

Að kunna það bókhald, er staðan útheimtir.

XI. Veðurfræði:

Nemendum er skylt að hlýða á fyrirlestra um veðurfræði.

6. gr.

Við burtfararpróf skulu auk kennarans, sem prófar, vera tveir prófdóمندur í hverri grein, og skipar stjórnarráðið til þess sérfræðinga eftir föngum.

Munnleg próf má halda í heyranda hljóði.

7. gr.

Þeir, sem staðizt hafa burtfararpróf við stýrimannaskólann, skulu fá prófskírteini, er sýni aðaleinkunn þeirra og séreinkunnir. Prófskírteini skulu gefin út á íslenzku og að minnsta kosti einu öðru Norðurlandamáli.

IV. KAFLI

Inntaka nemenda.

8. gr.

Almenn inntökuskilyrði eru:

1. Að fullnægja kröfum reglugerðar um siglingatíma.
2. Að hafa þá sjón, heyrn og málfæri, sem yfirmannsstaða heimtar.
3. Að kunna sund.
4. Að vera ekki haldinn af neinum næmum sjúkdómi eða líkamskvilla, er orðið geti öðrum nemendum skaðvænn.

V. KAFLI

Kennslutími.

9. gr.

Skólinn starfar frá byrjun októbermánaðar og til þess tíma, er ákveðinn verður í reglugerð.

VI. KAFLI

Kennarar skólans.

10. gr.

Við skólann skal, auk skólastjóra, vera einn fastur kennari og stundakennarar eftir börfum.

Skólastjóri og fastir kennarar eru opinberir starfsmenn og taka laun samkvæmt kjarasamningum við bæjarstjórn Vestmannaeyja.

11. gr.

Til þess að geta orðið skólastjóri stýrimannaskólans verður hlutaðeigandi að hafa lokið farmannaprófi við stýrimannaskólann í Reykjavík eða viðtækara farmannaprófi við erlendan skóla, hvort tveggja með góðum vitnisburði.

Til þess að verða fastur kennari í siglingafræði verður hlutaðeigandi að hafa lokið góðu farmannaprófi.

Til þess að verða tungumálakennari skólans verður hlutaðeigandi að hafa lokið embættisprófi í einhverju af þeim málum, sem kennd eru við skólann. Þó má veita undanþágu frá þessu ákvæði þeim, sem reyndur er að nægri kunnáttu og kennara-hæfileikum.

Enginn getur orðið fastráðinn til starfa við skólann, nema hann hafi verið settur til að gegna því í eitt ár að minnsta kosti.

Stundakennara ræður bæjarstjórn samkvæmt tillögum skólastjóra.

VII. KAFLI

Ýmis ákvæði.

12. gr.

Yfirstjórn skólans er í höndum fimm manna skólanefndar. Kís bæjarstjórn Vestmannaeyja fjóra, en ráðherra skipar einn, og skal hann vera formaður skólanefndar.

13. gr.

Kostnaður við stofnun skólans og rekstur greiðist úr bæjarsjóði Vestmannaeyja.

14. gr.

Með reglugerð verður nánar kveðið á um tilhögun kennslunnar, próf og einunnir, inntöku nemenda í skólann, kennslutíma og leyfa, reglu og aga, kennara skólans og skólalækni. Reglugerð setur ráðherra samkvæmt tillögum skólaneftdar.

15. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Greinargerð.

Fr. þetta var flutt á síðasta þingi, en varð þá ekki útrætt og er því endurflutt nú, óbreytt í höfuðatriðum.

Svo hljóðandi greinargerð fylgdi frv., er það var flutt á s. l. vetri:

„Á fundi sínum hinn 30. marz s. l. samþykkti bæjarstjórn Vestmannaeyja að beita sér fyrir því, að stofnaður yrði stýrimannaskóli í Vestmannaeyjum, þar sem kenndar yrðu sömu námsgreinar og kenndar eru undir fiskimannapróf við stýrimannaskólann í Reykjavík. Inntökuskilyrði yrðu hin sömu og þar og prófverkefni við brottskráningu í engu léttari, þannig að öruggt væri, að þeir, sem útskrifuðust frá fyrirhuguðum stýrimannaskóla í Vestmannaeyjum, hefðu óvefengjanlega hlotið jafna menntun og þeir, sem útskrifast frá stýrimannaskólanum í Reykjavík. En til þess að prófskirteini frá fyrirhuguðum skóla í Vestmannaeyjum veiti fullgild réttindi, þarf um hann hliðstæð lög og nú gilda um stýrimannaskólann í Reykjavík varðandi fiskimannapróf. Af þeirri ástæðu er frumvarp þetta fram borið.

Að baki samþykktar bæjarstjórnar Vestmannaeyja liggja eðlilegar orsakir. Sú þróun hefur átt sér stað hér á landi hin síðari ár, að flestöll fiskiskip, sem smíðuð eru fyrir Íslendinga, hvort heldur er hér heima eða erlendis, eru yfir þá stærð, 120 tonn, sem hið svokallaða minna fiskimannapróf veitir rétt til skipstjórnar á. Verður að reikna með, að þessi þróun í byggingu íslenskra fiskiskipa haldi áfram. Útheimtir þetta að sjálfsögðu fleiri sérmenntaða menn með fullgild réttindi til skipstjórnar og sem stýrimenn á skipum yfir 120 tonn. Er því eðlilegt að gera ráð fyrir aukinni aðsókn að þeim skóla eða skólum, sem slík réttindi geta veitt lögum samkvæmt.

Í Vestmannaeyjum hefur þessi þróun einnig átt sér stað. Hugur æ fleiri ungra sjómanna þar stefnir í þá átt að afla sér aukinnar menntunar í sinni grein og réttinda til skipstjórnar. Allir hafa þessir menn stundað sjómennsku um nokkurt árabíl og margir komnir á þann aldur og í þá aðstöðu, að þeir hafa stofnað heimili og eignast fjölskyldu. Gerir þetta mönnum erfiðara fyrir fjárhagslega að afla sér aukinnar menntunar. Menn veigra sér við að taka sig upp frá heimili sínu og fjölskyldu til tveggja vetra náms í Reykjavík, á sama tíma og þeir missa möguleika til tekjuöflunar. Allt mundi þetta miklu léttara, ef þeir hefðu aðstöðu til að dveljast á eigin heimili, á meðan á náminu stendur, en þyrftu ekki að dveljast utan þess jafnhliða því, sem þeir verða að sjá heimilinu farborða.

Annað er það og, sem kemur til greina. Margir reyndir aflamenn, sem hafa aðeins réttindi til að vera með skip að 120 tonnum að stærð, eiga nú kost skipstjórnar á stærri skipum, en geta ekki tekið slíkum boðum, nema undanþága til skipstjórnar fáist. Er ekki óeðlilegt að ætla, að margir þessara manna muni hafa hug á að afla sér frekari menntunar og fullra réttinda í sambandi við starf sitt. Mun einnig þetta auka aðsókn að þeim skólum, sem slíka menntun og réttindi veita. Er ekki ástæða til að ætla annað en að stýrimannaskólinn í Reykjavík verði fullsetinn þegar á þessu ári, miðað við það húsrúm, sem hann nú hefur til umráða, og miðað við, að ekki þurfi að tvísetja í kennslustofur. Með því að óum-

deilanlegt er, að Vestmannaeyjar eru stærsta verstöð landsins utan Reykjavíkur, telja flm. eðlilegt, að næsti stýrimannaskóli, sem stofnað verður til, verði þar staðsettur, og telja flm. slíkt þegar tímabært. Er þetta því eðlilegra þar sem fyrir liggur, að Vestmanneyingar eru reiðubúnir að bera allan kostnað af stofnun slíks skóla þar, svo sem kaupum á tækjum og búnaði og einnig af rekstri hans, þar til Alþingi síðar meir kann að telja skólann þess verðan að verða í einhverju formi tekinn inn í fræðsluferfi landsins. Gerir frv. ekki ráð fyrir neinum fjáruútlátum úr ríkissjóði í þessu sambandi, heldur því einu, að prófskirteini frá skólanum veiti lögum samkvæmt full réttindi til skipstjórnar á fiskiskipum, jafnt og skirteini þau, sem nú eru gefin út af stýrimannaskólanum í Reykjavík að afloknu fiskimannaprófi.

Fullyrða má, að vandað verður til stofnunar skólans og að engu minni kröfur verða gerðar til menntunar og hæfni forstöðumanns hans og kennara en gert er við stýrimannaskólann í höfuðborg landsins.“

Til viðbótar þeirri greinargerð, sem frv. fylgdi, er það var flutt á síðasta vetri, skal eftirfarandi tekið fram:

Húsnæði er þegar fengið og verður að teljast vel úr garði gert að dómi þeirra, sem þar um geta talizt dómbærir. Tæki hafa þegar verið keypt handa skólanum. Er þar um að ræða öll siglingatæki, sem nú eru yfirleitt notuð í íslenskum fiskiskipum, svo sem radartæki, sjálfvirk ljósmiðunarstöð, dýptarmælir, Lóran-staðar-ákvörðunartæki, sjálfstýritæki með áttavita (Autopilot), auk annarra smærri siglinga- og kennslutækja. Enn fremur Simrad-fiskileitartæki.

Í trausti þess, að háttvirt Alþingi samþykki framangreint frumvarp til laga um stýrimannaskóla í Vestmannaeyjum, hefur skólinn þegar tekið til starfa. Var hann settur hinn 3. okt. s. l. með 21 nemanda.

Skólastjóri hefur verið ráðinn Ármann Eyjólfsson sjóliðsforingi. Lauk hann prófi með góðri einkunn frá Sölværnets Officerskole í Danmörku árið 1960. Lærði hann þar aukalega sjómælingar og sjökortagerð.

Til frekari áréttingar á nauðsyn framangreindrar lagasetningar skal þess getið, að árið 1963 voru veittar 40 undanþágur til handa skipstjórnarmönnum í Vestmannaeyjum og verða sennilega eins margar, ef ekki fleiri, nú í ár.

Um I. kafla.

Frumvarpið er í sjö köflum og er í grundvallaratriðum, að fjárhagshliðinni undantekinni, sniðið eftir gildandi lögum um stýrimannaskólann í Reykjavík. I. kafla frumvarpsins er um markmið skólans og skipulag.

Um II. kafla.

II. kafla frumvarpsins er í stórum dráttum skilgreining á þeim námsgreinum, sem kenna á í skólanum.

Um III. kafla.

Meginefni III. kafla frv. er í 5. gr., sem er í 11 aðalliðum, þar sem nákvæmlega eru tilgreindar þær kennslugreinar, sem kenndar skulu í skólanum, og er þar fylgt ákvæðum laga um stýrimannaskólann í Reykjavík í stóru og smáu, að því er varðar kennslu undir fiskimannapróf. Auk þess er í II. lið 5. gr. tölulið 12 tekið upp ákvæði um þekkingu í meðferð og notkun nýrra siglinga- og fiskileitartækja og enn fremur í III. lið 5. gr. 4. tölulið ákvæði um þekkingu í meðferð sjávarafurða, fiskverkun og fiskmati, og í 5. tölulið ákvæði um þekkingu í almennri vinnustjórnun og vinnuhagræðingu. Er hér um nýmæli að ræða umfram það, sem nú er í lögum um stýrimannaskólann í Reykjavík. Þá fjallar þessi kafla einnig um burtfararpróf, prófdómendur og útgáfu prófskirteina.

Um IV. kafla.

IV. kafla fjallar um inntökuskilyrði, og eru þau hin sömu og krafizt er við inntöku í stýrimannaskólann í Reykjavík.

Um V. og VI. kafla.

V. kafli er um starfstíma skólans, þar sem gert er ráð fyrir að hann starfi frá byrjun októbermánaðar og til þess tíma, er ákveðinn verður í reglugerð. VI. kafli frv. er um skólastjóra, tölu fastra kennara og skilyrði, sem krafizt er um menntun þeirra, ráðningu þeirra, svo og ráðningu stundakennara.

Um VII. kafla.

VII. kafli er um yfirstjórn skólans og um greiðslu kostnaðar við stofnun hans og rekstur. Er þar gert ráð fyrir, að bæjarstjórn Vestmannaeyja kjósi fjóra menn í yfirstjórn hans, en einn verði stjórnskipaður, og skal hann vera stjórnarformaður. Verður þetta að teljast eðlilegt, þar sem 13. gr. frv. gerir ráð fyrir, að bæjarsjóður Vestmannaeyja beri allan kostnað af stofnun skólans og rekstri hans.